

An aerial photograph of a city street, likely in New York City, showing a multi-lane road with traffic. The sidewalks and some areas of the road are covered in snow. Bare trees line the street, and buildings are visible in the background. A semi-transparent white box is overlaid on the upper half of the image, containing Hebrew text.

להעמיד דברי רבינו על דיוקם:

ביאור שיטת רבינו

בקשר לבנין עירובין

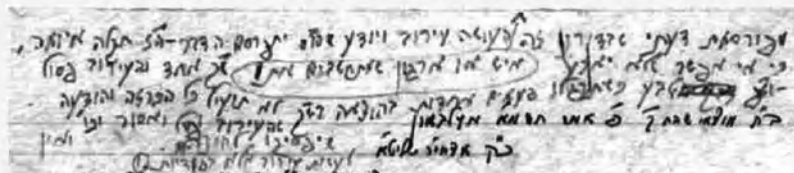
ושיש רשות הרבים בזמננו

הרבי: אפילו במקום שאין רשות הרבים דאורייתא אין לפרסם על עירוב

... לפעמים קרובה מתקלקל, ורואין במוחש שההכרזה על דבר זה (א) בימינו מגיע רק למיעוט (ב) מעטים מהם שימנעו עצמם על ידי זה (לאחרי שהורגלו כמה וכמה שבתות). ולכן (במקום שאין רשות הרבים דאורייתא וממאים לעירוב וכו') כדאי לעשות כמאמר חז"ל בזה – ובתנאי שלא לפרסם על דבר זה כלל.

"Ofentimes the eruv breaks, and we see clearly that an announcement about this (a) nowadays only reaches a minority of the community (b) few of those will abstain from carrying because of this (after having gotten used to carrying for many Shabbosos). Therefore (in a place where there is no reshus harabim and it is suitable for an eruv etc.) it is worthwhile to build one as Chazal say – on condition not to publicize this at all."

הרבי: מפורסמת דעתו, העושה עירוב ומפרסמו תקלה איומה

מפורסמת דעתו שכדורנו זה איש או ארגון שמתחשבים אתו העושה עירוב וידוע שש"ס [שסוף סוף] יתפרסם הרב – ה"ו [הרי"ה] תקלה איומה, כי אי אפשר שלא יאירע ש"ק [=שבת קודש] אחד והעירוב פסול – וע"פ טבע כשיתרגלו פעמים אחדות בהוצאה בש"ק לא תועיל כל הכרזה והודעה שהעירוב נפסל ואסור וכו' שיפסקו להוציא. ואין לעשות עירוב אלא בסודיות.

My view is well known that in this generation if a person or organization that people consider (and respect) were to make an Eruv, and he knows that in the end it will become public knowledge – this is a terrible stumbling block.

(This is) because it is impossible that it will not occur even on a single Shabbos Kodesh that the Eruv will become invalid – and according to nature, once they will become accustomed a number of times to carry outdoors on Shabbos Kodesh, no kind of proclamation or announcement that the Eruv has been invalidated and it is forbidden to carry etc. will help to cause them to stop carrying (outdoors).

One should not make an Eruv except in secrecy.

האם להילחם נגד עשיית עירוב? הרבי: תלוי בהרבנים שעל אתר

After consulting amongst themselves, the rabbonim are asking if they should come out strongly against the Eruv, or should they not get involved?

[The decision regarding this] is dependent on the local rabbonim.

הרבנים התייעצו בניהם
ושאלתם אם עליהם חזק
נגד עשיית עשיית העירוב
או שלא להתערב?
ההחלטה בזה: תלוי
בהרבנים שעל אתר.

ח"ק"מ ה"ע"ב י"נ"ה
א"א תש"ס ח"ק"מ י"נ"ה
מ"ר ע"מ ה"ע"ב י"נ"ה
א"א תש"ס ח"ק"מ י"נ"ה
ה"ע"ב י"נ"ה
ח"ק"מ י"נ"ה
א"א תש"ס ח"ק"מ י"נ"ה
מ"ר ע"מ ה"ע"ב י"נ"ה
א"א תש"ס ח"ק"מ י"נ"ה

לבנות עירוב? הרבי: מה מכריחו להיכנס לזה?

לבנות עירוב – ידוע השקו"ט **המסובכת** בזה, ומה מכריחו להכנס לזה?

[Regarding] building an eruv - The complicated halachic discussions regarding this are well known. What is forcing you to get involved?

ב"ה

**להעמיד דברי רבינו על דיוקם:
ביאור שיטת רבינו בקשר
לבנין עירובין
ושיש רשות הרבים בזמננו**

**תדפיס מתוך קונטרס
"ללכת בדרכיו" - חלק ה'**

תגובה לדברי הרב ברוך שי' אבערלאנדער
אב"ד הבד"צ ורב דקהילות החרדים – בודאפעסט,
הונגרי'

הרב שמואל זייאנץ

קיצור וסיכום

להעמיד דברי רבינו על דיוקם:

ביאור שיטתו רבינו בקשר לבנין עירובין

ושיש רשות הרבים בזמננו

לאחרונה נתגלה מענה מאת כ"ק אדמו"ר שמבהיר את דעתו הק' בענין הקמת עירובין בעיירות.

"לפעמים קרובות מתקלקל, ורואין במוחש שההכרזה על דבר זה (א) בימינו מגיע רק למיעוט (ב) מעטים מהם שימנעו עצמם על ידי זה לאחרי שהורגלו כמה וכמה שבתות). ולכן (במקום שאין רשות הרבים דאורייתא ומתאים לעירוב וכו') כדאי לעשות כמאמר חז"ל בזה - ובתנאי שלא לפרסם על דבר זה כלל".

במענה זה מביע את דעתו:

(א) גם כשאין רשות הרבים, אין לבנות עירוב בעיירות גדולות (לולא כש"לא מפרסם על דבר זה כלל") משום המכשולות שיוצאים מזה.

(ב) מצויים מקומות שהם רה"ר גמורה בזמה"ז, ואינו מועיל בהם צורת הפתח הנהוג.

והנה הדוגלים בהיתר הטלטול לא מצאו ידיהם ורגליהם, כיון שדברי רבינו ברורים נגד בנין עירוב, וע"כ כתב הרב הנ"ל מכתב כאילו להוכיח שאין ממענה זה שום בעיה לבנין עירוב של צורת הפתח בכל אתר ואתר, ואדרבא מצוה רבה היא.

ראשית כל, מה שחוזר על הסיסמה שיש "הלכה מפורשת בשו"ע" ש"מצוה לחזר אחר עירוב", הרי המסתכל בפנים בשו"ע

יראה שמדובר בעירובי חצירות ושיתופי מבואות, ולא בענין בניין מחיצות וצורת הפתח שע"ז מדברים!

שנית, הטעם של המצוה לעשות עירוב הוא **למנוע מאיסור טלטול**, ולא משום "עונג שבת" כמו שכותב. וא"כ מובן היטב שאם יש איזה חשש שע"ז יגרום מכשול, הרי אין מצוה כלל לעשות עירוב, ואדרבא **יש למנוע מזה**.

וזהו הטעם מה שמעולם לא "חזר" רבינו מעצמו לעורר אחרים להקים עירוב (אף שלדעתם הוא מצוה רבה), ולא הורה (באתערותא דלעילא) לאף אחד מחסידיו או שלוחיו או לאף רב שבמשך עשרות שנים לבנות עירוב, ובכל מכתבי ומענות רבינו אין אף מקום שבו "מחזר" רבינו לבנות עירוב.

וכן במשך עשרות שנים ע"פ הסכמת רבינו, לא נבנה עירוב בשכונת המלך - שכונת קראון הייטס. ומובן שאם רצה רבינו שיהיה עירוב הרי היו בונים עירוב. והעולה על כולנה שיש לנו עדויות רבות מחסידים, רבנים ושלוחים איך שהורה להם רבינו בפירוש שלא יבנו עירוב במקומן!

עוד טוענים שהעירוב שבזמננו אינו מתקלקל ולכן אין לחשוש. דבר זה הוא היפך המציאות, וכפי שהעידו לפני כמה מומחים בעירובין שגם כיום מצוי מאוד קלקול העירוב (ובלשון רבינו "לפעמים קרובות מתקלקל") ע"י היסט מעט של הלחי או החוט שמבטל את כל היקף העירוב. וע"ז אוספים כסף רב בכל מקום שיש שם עירוב כדי לבדקו ולתקנו.

ומה שטוענים שביכולתם לתקן את העירוב לפני השבת, הרי מי יערב להם שיתקלקל תמיד באמצע השבוע באופן שיוכלו לתקנו קודם השבת. הרי לפעמים מתקלקל קרוב לכניסת השבת, ואין הזמן מספיק לתקנו כדבעי. ואדרבא, זה שאומרים ש"תמיד" תקנו את זה לפני השבת מטיל סימן שאלה על מידת תיקונם.

ועוד, מה יעשו אם העירוב נשבר באמצע השבת, שצריכים להודיע לכולם שלא ימשיכו להוציא. וכלשון רבינו במענה למלבורן " . . אי אפשר שלא יארע שבת קודש אחד והעירוב פסול . . .".

מפני שתי הקצוות בבנין עירוב - שמצד אחד יכול להציל מקלקול ולאידך ה"ז יכול לגרום למכשולות (או חשש קלקול) - לכן כותב רבינו ש"**על רבנים היודעים תנאי המקום - להחליט מה מכריע במקום פלוני**".

במקום שיש עירוב בין כך, יש להשתדל שיהיה בכשרות כדי להציל המשתמשים בזה מחילול שבת. אמנם אין ראוי לחסיד המהדר במצוות שיסמוך ע"ז, כיון שיש בזה חשש קלקול.

כל זה בעיר שאין בה ששים ריבוא, ולכן אינה רשות הרבים, ואפשר לערב אותה ע"י מחיצה של צורת הפתח. אבל **עיר שיש בה ששים ריבוא הוא רשות הרבים דאורייתא ולא יועיל עירוב של צורת הפתח כלל**. הדרך היחידה לתקנה הוא לעדות מחיצות גמורות סביבות העיר עם דלתות הננעלות בפועל בכל לילה.

בענין מדידת ששים ריבוא - ברור מדברי אדה"ז בשו"ע ודברי רבינו שאין צריכים שיהיו הששים ריבוא אנשים הולכים ברחוב אחד, שהוא כמעט מן הנמנע, אלא שיהיו ס' ריבוא גרים שם ומשתמשים ברחובות.

וכן ברור מללו דברי אדה"ז "**עיר גדולה שיש בה ס"ר**" (סי' שנז ס"ז) " **לעיר .. ס"ר בוקעים בה**" (סי' שצ"ב ס"א). ועוד שאדה"ז כותב שבדגלי המדבר היה **רשות הרבים גמורה** (שהיו לה כל התנאים של ר"ה) אף שלא בקעו ס"ר **בכל דרך בכל יום** (סי' ת"ד ס"ב).

ועד"ז מלשון רבינו במענה שנתגלה לאחרונה "**במקום שאין רשות הרבים דאורייתא**" מובן שיש **במקומותינו** רחובות רשות הרבים דאורייתא, שהרי מגוחך לומר (כפי שטען במכתבו) שבא רבינו למעט איזה **רחוב ביפן!**

וכן ממכתב רבינו אל הרב אייזנשטט ע"ד עירוב במנהטן שנקט בפשטות שאם לא משום המחסומים של תאי האגרה (tollbooths) הוא **רשות הרבים דאורייתא אף שאין שם רחוב של ששים ריבוא** (וגם הרחוב אינו מכוון משער לשער, וגם יש שם מחיצות הבתים).

להעמיד דברי רבינו על דיוקם

ובמיוחד יש לציין מה שאמר רבינו בשיחת י"ב תמוז תשמ"ה (מסרט הקלטה) אודות הטוענים שהלכה מפורשת בשו"ע ש"אין לנו עכשיו רשות הרבים", כיון שנשתנה המצב והיום יש בוודאי מקומות שיש בהם ששים ריבוא וה"ה רשות הרבים גמורים מן התורה!

ומה שמצטטים מדברי התשב"ץ שמי ש"לבו נוקפו . . מינות נזרקה בו", להטיל דופי ביראים ושלמים החוששים בתיקון עירוב מחמת שאין העירוב מועיל במקומות אלו, או מחמת החששות שהעירוב מתקלקל (כמ"ש רבינו), הוא **עיוות וסילוף שאין כדוגמתו!** דברי התשב"ץ הוא פשוט על אלו החוששים על עצם התיקון, ולא במי שחוששים מחמת שאין תועלת בעירוב כזה, ואדרבא עירוב כזה אסור.

לסיכום:

במענה הזה החדש מאת רבינו, ברור ופשוט שיש רשות הרבים בזמנינו, ושהאימרה ש"לפי אדמה"ז אין רשות הרבים בזמנינו", הוא סיסמה ריקה וסילוף האמת.

ברור ממענת רבינו שיש מקומות שהם רה"ר דאורייתא, וממילא מובן וברור שהצורך לס"ר הוא **להעיר ולא רחובות הפרטיים** (שהרי אין מצוי רחוב שיש ס"ר בתוכו).

דבר נורא ומזעזע, שאנשים שאינם מגדולי הפוסקים הראויים להכריע בסוגיות חמורות כאלו, לוקחים על עצמם להקל באיסור חמור של חילול שבת במקום שיש כו"כ הוכחות היפך דבריהם. ופלא שלאחרי כל מה שהראו להם טעותם, מתעלמים לחלוטין מכל מה שהוא נגד שיטתם, ועוד יש להם עזות לומר שהאיסור הוא "חידוש"!

ואנו תפילה, שכל הטועים בזה לא יתביישו להיות מודה על האמת שכדברי רבינו יש **ומצוי** רשות הרבים בזמנינו, ולכן אי אפשר כלל לעשות עירוב של צורת הפתח במקומות אלו.

ובזכות חיזוק שמירת שבת, יחיש עוד וימהר גאולה האמיתית והשלימה.

להעמיד דברי רבינו על דיוקם:

ביאור שיטת רבינו בקשר לבנין עירובין ושיש רשות הרבים בזמננו¹

ביאור דברי רבינו לאמיתתן

לאחרונה נתגלה מענה מאת רבינו שמבהיר את דעתו הק' בענין הקמת עירובין בעיירות, מוטל עלינו חוב קדוש להעמיד הדברים על דיוקן ועל אמיתתן².

במענה זה מביע את דעתו שיש למנוע מבנין עירובין בעיירות, וגם שיש רשות הרבים בזמננו מצויות בינינו שאין עירוב מועיל בהם. וזה לשונו הק':

"לפעמים קרובות מתקלקל, ורואין במוחש שההכרזה על דבר זה א) בימינו מגיע רק למיעוט ב) מעטים מהם שימנעו עצמם על ידי זה_לאחרי שהורגלו כמה וכמה שבתות). ולכן (במקום שאין רשות הרבים דאורייתא ומתאים לעירוב וכו') כדאי לעשות כמאמר חז"ל בזה - ובתניא שלא לפרסם על דבר זה כלל".

והנה הדוגלים בהיתר הטלטול לא מצאו ידיהם ורגליהם, כיון שדברי רבינו ברורים נגד בנין עירוב, וע"כ כתב הרב הנ"ל מכתב כאילו

(1) יש לציין, שבעזהש"ת בני היקר הרב נחום שמריהו שי' יבאר (בספרו הנמצא בשלבי עריכה) את כל המובא לקמן באריכות גדול וביתר שאת ויתר עז ובביאור רחב ופרטי ביותר בכל פרט ופרט.

(2) ולא לפי ההיפך ח"ו כמו שעשו אחרים.

להעמיד דברי רבינו על דיוקם

להוכיח שאין ממענה זה שום בעיה לבנין עירוב של צורת הפתח בכל אתר ואתר, ואדרבא מצוה רבה היא.

בדברים אלו אראה כמיטב יכולתי את טעותו הגדולה, ואיך שכל מי שרוצה לעמוד על האמת יראה ברור שלדעת רבינו:

(א) גם כשאין רשות הרבים, אין לבנות עירוב בעיירות גדולות משום המכשולות שיוצאים מזה.

(ב) עיירות גדולות שיש בהם ששים ריבוא, ה"ה רשות הרבים גמורה, ואינו מועיל בהם צורת הפתח הנהוג.

"מצוה לחזור" אינו שייך לבנין מחיצות וצורת הפתח

במכתב הנ"ל (באות ד') מקדים לקבוע שבדאי לא היה רבינו נגד בניית עירובין בכלל, כיון שתיקון עירובין בשביל לטלטל אינו רק מידת חסידות או מנהג, אלא הוא **"הלכה מפורשת בשו"ע"**, ומביא לזה כמה מקורות. ועד"ז המשך מכתבו בא לייסד שיש מצוה וחיוב לחזור אחרי תיקון עירובין.

אך דא עקא שהקביעה שלו בטעות יסודה, ובמילא כל הבנין שלאחריה, היינו הקושיות והדוחק לוקים דברי רבינו באוקימתא דחוקה היפך סתמיות דברי רבינו משום קושיות אלו, מתבטלים ממילא.

במקומות שמצטט אין אף מקור אחד אודות "מצוה" בבנין מחיצות ותיקון צורת הפתח!

ה"מצוה לחזור אחר עירוב" המובא בשו"ע מדובר בעירוב חצירות ושיתופי מבואות. וכ"ה בשו"ע או"ח סי' שס"ו סי"ג, "מצוה לחזור אחרי עירוב חצירות" סי' שצ"ה ס"א: "מצוה לחזור אחר שיתוף מבואות ומברך עליה" ובשו"ע אדמה"ז שם ס"א, "מצוה אחרי שיתופי מבואות כמו אחר עירובי חצירות"³.

וכל אלו המקורות (שהם הקובעים החיובים הלכה למעשה בבית ישראל) לא מובא פעם אחד גרידא החיוב לחזור אחרי צוה"פ⁴.

(3) ואף בעירובי חצרות כתבו הרבה אחרונים שאין בזה חיוב ממש כמו יין לקידוש וכיו"ב. ועיין בנספח.

(4) ועד"ז במרדכי עירובין רמז תקטו, מהגמ' עירובין סח, א: "מבואה דאית ביה תרי גברי [*ררבי] כרבנן ליהו בלא עירוב משמע מכאן דמצוה לערב וטעמא רבה איכא דלא לית לידי איסורא לאפוקי ולעילוי מבתים לחצרות".

ביאור שיטתו רבינו בקשר לבנין עירובין

ומכיון שכן הוא בכל המקורות, ברור א"כ שמה שכתב רבינו (אג"ק ח"ט עמ' 42-43) "שמצוה היא לתקן עירובין", אין הכוונה שזהו בכלל ה"מצוה לחזור", כיון שרואים ברור שלא ע"ז מדובר במקורות הנ"ל, שהן המקורות שציטט רבינו. רק הכוונה הוא שאם עי"ז מונעים אנשים ממכשול ה"ז דבר טוב ולמצוה יחשב.

אבל ברור שלא נמצא בשום מקום שיש **חיוב** לחזור אחרי בניין מחיצות או צורת הפתח וכיו"ב. ובודאי ובודאי שלא נמצא בשום מקום בגמ' בשו"ע (ואפי' באחרונים שרבינו מצטטם במכתבו) שיש **חיוב לתקן רשות הרבים!**

לפי זה מובן מה שמציין רבינו לדברי השטמ"ק ביצה טז, ב, ז"ל שם: "כיון דטעו בה רבים קלקולא הוא. ומכאן למדנו שמצוה לערב עירובי חצרות ושתופי מבואות כדי לשמור הרבים מקלקול וכל שכן אם הורגלו בדבר".

[וקאי על מ"ש בגמ' שם . . אלא אי אמרת לחומרא - מאי קלקולא איכא - כיון דמקלקלי בה רבים היינו קלקולא", שכשהורה רב תחליפא הלכה למעשה כשמואל להחמיר ולא לעשות עירוב מיום טוב לשבת, הרי כיון דמקלקלי בה רבים בשבת כשלא עושים עירוב, בכך שמטלטלים מרשות לרשות, היינו קלקולא, שאסר להם את העירוב המותר, וגרם לטלטול מרשות היחיד אחת לשניה בשבת. ועי"ז כתב השטמ"ק, שמזה לומדים שיש מצוה לערב עירובי חצירות ומבואות, "כדי לשמור הרבים מקלקול", ובפרט אם "הורגלו בדבר" בוודאי יש מצוה לשמור אותם מקלקול על ידי העירוב חצירות].

דז"ל הגמ' שם: "אמר ליה רבה בר רב חנן לאבבי: מבואה דאית ביה תרי גברי רברבי כרבנן לא ליהוי ביה לא עירוב ולא שיתוף? אמר ליה: מאי נעביד? מר לאו אורחיה, אנא טרידנא בגירסאי, אינהו לא משגחי. ואי אקני להו פיתא בסלא - כיון דאי בעו לה מינאי, ולא אפשר ליתבה נהליהו - בטיל שיתוף. דתניא: אחד מבני מבוי שביקש יין ושמן ולא נתנו לו, - בטל השתוף. - ונקני להו מר רביעתא דחלא בחביתא!".

וכן בטור סי' שצה, "מצוה לחזור בין אחר עירובי חצירות בין אחר שיתופי מבואות ועל שניהם מברך על מצות עירוב", ולא נמצא דבר זה כלל לענין תיקון צוה"פ.

וברור שגם גמרא זו שמתמיהא אאביי ורבה היאך אין שם עירוב ושיתוף, מדובר **אודות עירובי חצירות ושיתופי מבואות.**

להעמיד דברי רבינו על דיוקם

ולכן אף שהוזכר כאן רק אודות עירובי חצירות ושיתופי מבואות (וכמ"ש לעיל), מ"מ יש ללמוד שה"ה בצוה"פ אם עי"ז ישמור הרבים מקלקול. ויבואר להלן.

בנין עירוב הוא למנוע מאיסור, ולא משום "עונג שבת"

דבר זה נכלל גם בדברי הח"ס (שגם לזה ציין רבינו) בשו"ת או"ח סי' צט:

"שאל ממני ידידי הרב נ"י לברר לו בראיות מדברי חז"ל שראוי ונכון לכל קהל עם ישראל בכל מקומות מושבותיהם לתקן מבואותיהם בתיקונים צורת הפתח או שארי תיקונים כיוצא בו כדי שלא יכשלו רוב המון עם בהוצאה מרשות לרשות ביום ש"ק:

"דבר זה אינו צריך לפנים ולראי' והוא מן השכל ומן המבואר להדיא בדברי חז"ל, השכל מחייב . . וא"כ כל בר דעת ישפוט בשכלו שא"א בשום אופן לקהל ישראל לשמור את כל בני ביתם קטנים כאלו וגם לא נשותיהם וחלושי דעת לשמור בכל יום השבת מבלי להוציא מפתח ביתו החוצה דברים קטנים ומטפחת וקטנים ופתם בידם, וכמה צער ודוחק יסבלו הגדולים הנזהרים ובפרט בענין תפלה בבהכ"נ ביום ש"ק בהבאת הסידורים להתפלל מתוכם וטליתם וכדומה עט"ז סי' שמ"ו סק"ו, א"כ השכל הפשוט גוזר שראוי ומחוייב לתקן החצרים והמבואות בעירוב המתיר טלטול".

ובהמשך מביא מדברי הגמ' הנ"ל במס' ביצה, "מכ"ש שאין להתעצל מלתקן המבואות לשמור העם מקלקולי שבתות כל השנה כולו, והדבר מוטל על הרב הת"ח שבעיר לתקן המבואות ואם לאו מכשול וקולר העם על צווארו כדאמרין בעירובין ס"ח ע"א א"ל רבב"ח לאב"י מבואה דאית ב' גברי רברבי כרבנן לא להוי בה לא עירוב ולא שיתוף והוצרך אב"י שם להתנצל על המכשלה שתחת ידו יע"ש".

נמצא מובן מדבריו שלמד מגמ' הנ"ל שיש מצוה לתקן צוה"פ בחצירות ומבואות, ועד, שאכן בדבריו נמצא לשונות "ראוי ונכון" לקהל ישראל לתקן מבואותיהם, ועוד: ש"השכל הפשוט גוזר" לשמור העם מקלקולי שבתות כל השנה.

אמנם ענין זה לא הוזכר כלל לא בטור ושו"ע ובשו"ע רבינו שהזכירו רק על מצוה "לחזור" אחרי עירובי חצירות ושיתופי מבואות. גם ברור

ביאור שיטתו רבינו בקשר לבנין עירובין

שלדעת החת"ס אין מברכים על תיקון צוה"פ, ורק על עירובי חצירות ושיתופי מבואות מברכים, כיון שרק בעירובי חצירות ושיתופי מבואות הוטל חיוב מיוחד "לחזור" אחרי המצוה⁵.

מיניה נלמד: שמה שציין רבינו לדבריו של הח"ס הוא ללמוד ממנו ב"ענין המצוה לתקן עירוב", שעניינו הוא שע"ז ישמור מקלקול הרבים, ובמילא מובן שבאם דבר זה יוכל להוביל לאיסור טלטול בוודאי שאין ענין ומצוה לעשותו.

עוד ציין רבינו לדברי התשבץ ח"ב סי' לז וז"ל, "אחד עשר אם יש חשש בתקוני מבואו" [לת"ח]. ח"ו. אבל הזריז בזה ה"ז משובח אדרבה הם תמהים בגמרא על מי שאפשר לו לתקן ואינו מתקן דאמר' בפ' הדר (ס"ח ע"א) א"ל רבא בר חנן לאביי מבואה דדיירין בה תרי גברי רברבי כרבנן לא ליהוי ליה לא עירוב ולא שתוף. א"ל מאי אעבוד מר לאו ארחיה אנא טרידנא בגרסאי אינהו לא משגחי ונראה מכאן שאלמלא טרדת הגרסא דרך ת"ח הוא לתקן ומי שלבו נוקפו בזה הדיטות גמורה היא או מינות נזרקה בו. וזכות גדולה היא למתקן [ובפ"ב] דביצ' (ט"ז ע"ב) גבי מערבין עירובי חצרו' בי"ט ואמר' התם במאן דאורי לאיסורא הויא הוראה לקלקולא משום דמתקלקלי בה רבים ובאים לטלטל בלא עירוב".

היינו: שתוכן דבריו באו לדחות סברת השואל שיש "חשש" בתיקוני מבואות, וע"ז ענה בחריפות שאדרבא הזריז משובח, ואלמלא טרדת בגריסא "דרך הת"ח" לתקן, וע"ז באו עוד הדברים החריפים שמי ש"לבו נוקפו" "מינות נזרקה בו".

אבל גם התשב"ץ לא כתב בשום מקום שיש **חיוב** להעמיד מחיצות וצורת הפתח. ואם ייתכן שע"י העמדת צוה"פ יצא איזה מכשול, הרי ברור שאין בזה מצוה!

5) אמנם תוכן מצות העירוב, וכן תוכן הברכה עליה, ישנו גם בתיקון צוה"פ, וכמו שמפרש כוונת "על מצות עירוב": "אע"כ לומר דהאי ברכה על מצות עירוב היא על מצות התיקון הגדול הלז להשמר מאיסור הוצאה אשר ממש א"א להזהר אמנם כמ"ש לעיל". והיינו שגם שאין הכוונה שיש חיוב מדרבנן לעשות תיקון צוה"פ, רק שנלמד מענין חיוב הפרטי של חז"ל לערב בחצירות (דעניינו ותוכנו לשמור מקלקול) דכמו"כ "השכל גוזר" ש"ראוי" לתקן צוה"פ לשמור מקלקול. והיינו שלמרות שהחכמים לא תיקנו תקנה פרטית, ישרה, ומוחלטת, על העמדת צוה"פ (כמו שתיקנו לעשות "עירובי חצירות"), באם אנו יודעים שזה יוכל למנוע איסור טלטול ס"ל שיש לנו לעשות כן.

מלבד כל זה:

מה שהמבלבלים משתמשים בדברי התשב"ץ להטיל דופי ביראים ושלמים החוששים בתיקון עירוב מחמת שאין העירוב מועיל במקומות אלו, או מחמת החששות שהעירוב מתקלקל (כמ"ש רבינו), הוא עיוות וסילוף שאין כדוגמתו. דברי התשב"ץ הוא פשוט על אלו החוששים על עצם התיקון, ולא במי שחוששים מחמת שאין תועלת בעירוב כזה, ואדרבא עירוב כזה אסור.

צא ולמד מזה על ה"כלל כולו" שרוב מה שמצטטים הדוגלים בהעמדת "עירוב" במקום שאין מועיל אין להם שייכות לנידון ומשתמש כפרופגנדה זולה להקדמת האינטרס שלהם.

ועד"ז דברי הבית אב תנינא ש"אין לנו להחמיר ח"ו שלא לתקן עירובין מצד יר"ש בסברות בדויות וכוזבות", אינו שייך לנידון היכא שיש סברות חזקות ומיוסדות, **ובמיוחד היכא שמעיד על זה כ"ק אדמו"ר שהעירובין מתקלקלים לפעמים קרובות**, הרי בוודאי ובוודאי שלא שייך דברים אלו, כפשוט ממש.

אין חיוב לבנות עירובין, ואם יגרום לקלקול יש להימנע

היוצא מכל הנ"ל:

היסוד שהציע הרב הנ"ל, שעפ"ז הוציא דברי רבינו מפשוטם, שכאילו חז"ל כתבו שיש חיוב לבנות מחיצות ולתקן עירובין בצורת הפתח, בטעות יסודה.

למרות שיש "ענין שמצוה לתקן עירובין", אין הכוונה שיש לחזר אחריה כמו בעירובי חצירות, רק שיש בזה "ענין מצוה" למנוע "קלקול דרבים". ומובן ג"כ שכשיש ספק אם אכן יוביל לתיקון, ואדרבא ייתכן שיוביל "לפעמים קרובות" לאיסור טלטול, הרי ברור שאין בזה אפי' מצוה כזה, ואדרבא.

לפי זה מובן פשטות דברי רבינו בהמענה שנסתייג בתוקף מלתקן העירוב בפומבי משום ש"לפעמים קרובות מתקלקל", למרות שכתב בעצמו במק"א ב"ענין המצוה לתקן עירוב בשבת", משום שכל ענין המצוה בנידון זה הוא **אך ורק להציל מחילול שבת**, ולכן א"א לחייב, או אפי' לעודד ולסייע לעשות "תיקון" כזה שיוביל "לפעמים קרובות" שיחללו שבת באופן ישיר על ידי תיקון זה!

ביאור שיטתו רבינו בקשר לבנין עירובין

ורק בענין שאינו מפרסם על דבר זה "כלל" שאז מונע "קלקולא דרבים", אז בעיר שאפשר לעשות בו עירוב, יוכל לתקן עירוב באופן חשאי ועי"ז להציל כו"כ יהודים מאיסור טלטול בש"ק.

מעולם לא "חזר" רבינו להקים עירוב

במכתב הנ"ל הקשה על דברי רבינו במענה שכתב שיש לתקן העירובין רק באם "לא לפרסם על דבר זה כלל", ומקשה עי"ז: "לכא' הענין דתיקון עירובין שלא לפרסום הוא חידוש גדול, וישל"ע במה זה שונה מכל שאר עירובין בעולם שנעשו ונעשים בפרסום."

ותמוה מה שמקשה מ"עירובין שבעולם" על דעת רבינו. הרי שיטת רבינו ברור שהטעם היחיד לבנות עירוב בעיירות הוא רק למנוע ממכשול, ואין לפרסמו, ומדוע מקשה ממה שעושים רבנים וקהילות אחרות?!

שוב מביא הוכחה ממה שרבינו איחל מז"ט לאחר שבנו עירוב בכפ"ח (אג"ק חי"ג עמ' שצו), ורוצה להוכיח מזה שבוודאי דעת רבינו שיש לבנות עירובין בכל העיירות.

והוא תמוה לגמרי מה שמתעלם מהנהגת רבינו והוראותיו המפורשות במשך עשרות שנים מפני מקרים בודדים היוצאים מן הכלל?

הרי ידוע שבמשך עשרות שנים **לא הורה רבינו (באתערותא דלעילא)⁶ לאף אחד מחסידיו או שלוחיו, ולאף רב בעולם, לבנות עירוב, ובכל מכתבי ומענות רבינו אין אף מקום שבו "מחזר" רבינו לבנות עירוב.**

וכן במשך עשרות שנים ע"פ הסכמת רבינו, לא נבנה עירוב בשכונת המלך - שכונת קראון הייטס. ומובן שאם רצה רבינו שיהיה עירוב הרי היו בונים עירוב.

והעולה על כולנה שיש לנו **עדויות רבות מחסידי, רבנים ושלוחים איך שהורה להם רבינו בפירוש שלא יבנו עירוב במקומן!**

(6) דלא כמו כל היוזמות שיום רבינו, ובכל השליחויות לכל פינה נידחת שבעולם במשך עשרות שנים.

להעמיד דברי רבינו על דיוקם

ואחר כ"ז, במקום להסביר מדוע כפ"ח היא יוצאת מן הכלל⁷, רוצה לבנות ע"ז כלל גדול ש"מצוה לחזור אחריה" ולהתעלם מכל דברי הנהגת רבינו במשך כל השנים!

וה"ז עיקום ושיבוש שאין כדוגמתו!

ולכן, פשוט שדברי רבינו במענה דידן "ובתנאי שלא לפרסם על דבר זה כלל" מתאימים עם דבריו במקומות אחרים שלא יעשו עירוב ידוע, ועם מניעתו מבנין עירוב בכלל. ומה שבמקרים מיוחדים שאין שם כלל חשש מכשול אישר את העירוב, הרי זה יוצא מן הכלל.

טעם עירובי חצירות הוא משום איסור טלטול, ולא משום עונג שבת

במכתב הנ"ל רצה להוכיח עוד שלדעת רבינו "מצוה לחזור" אחר בניית עירוב מזה שבשיחה בלקו"ש (חי"א עמ' 64) מצטט את דברי הפרישה (סי' שצ"ה סק"א) שיש לעשות עירוב חצירות או עירוב תחומין לצורך הנאה (הבאת מאכלים וטיול) וזהו בכלל עונג שבת. וסברא זו של "מצות בניין עירוב משום עונג שבת" שעשה ממנו יסוד גדול הוא שהכריחו לבעל המכתב לפרש שרבינו לא הציב תנאו בכל "סוגי" עירובין, אלא רק אודות סוג כזו "המתקלקל לפעמים קרובות".

הנה מלבד מה שנתבאר כבר שהמדובר הוא רק לענין עירוב חצירות ועירוב תחומין **ולא לגבי בניין מחיצות וצוה"פ**, הרי זה עוד דוגמא של גיבוב ואי הצגת הדברים לאמיתתם:

הפרישה הוא כמעט דעה יחידאה הסובר שיש לתקן עירוב חצירות משום עונג שבת (שלכן לא ציין רבינו לפוסק אחר הסובר כן). הטעם היחיד שממנו נלמד שיש מצוה לתקן עירוב הוא למנוע קלקולא דרבים, כמבואר במס' ביצה ושאר המקורות הנ"ל וכן אדמו"ר הזקן בסי' רס"ו סי"ח, ולא הזכירו כלל עונג שבת. וכלשון השטמ"ק בביצה שם **"מכאן למדנו"**, שזה הטעם היחיד לתקן עירובי חצירות. ומכיון שלא נתקבל

(7) ואגב יש לציין, שבשעתו כשקיבלו אנ"ש בכפ"ח את המכתב של רבינו לא העלה על ליבם איזה מחשבה, שעכשיו יש ענין לטלטל עם העירוב, ואין ענין להימנע מלטלטל. והראיה לדבר הוא, שבכל משך השנים (עד לערך תשס"ט כשעשו הרבה תיקונים להעירוב), נהגו הרבה מאנ"ש שם (כולל המד"א הרב אשכנזי ז"ל) לא לטלטל כלל בשבת בכפ"ח מפני כל מיני בעיות עם העירוב. ומזה רואים שלא הבינו כלל המילים מזל טוב במכתב רבינו (שמדובר שם על שמירת שבת) שיש עכשיו ענין לטלטל, ואדרבא הם המשיכו להימנע מלטלטל.

להלכה, לא הביאו רבינו באף אחד מהמכתבים אודות עירובין (ראה לעיל כל המקורות שהביא רבינו במכתבו שבאג"ק ח"ט).

בשיחה (הדרן) זו מאריך רבינו במעלת עונג שבת, ותוך כדי הדברים ולשלמות העניין מביא גם את דעת הפרישה לגבי עונג שבת (שלכן יעשו עירוב חצירות). דרך זה של הבאת דיעה מסויימת להדגשת העניין אף שאין פוסקים כמותם הוא ידוע לכל בר בי רב ומפורסם בכל תורת רבינו⁸.

וכך הולך ומציג את דברי החת"ס כאילו כתב שיש לתקן עירובין משום עונג שבת. הוא מצטט חצאי דברים מהחת"ס וגורם להבנה עקומה ומשובשת בדברי החת"ס.

כל דברי החת"ס מסובב אודות הצורך לתקן עירוב כדי להציל מאיסור טלטול⁹. בהמשך לדבריו אודות המכשול של הנשים וקטנים כותב שגם הגדולים יכשלו בטלטול ע"י הצער והדוחק שלא יוכלו לסבול. וכן מפורש בדברי הט"ז שמציין אליהם (סי' שמ"ו סק"ו) שאנשים נכשלים בטלטול המפתח¹⁰.

וא"כ פשוט וברור, שעיקר מה שמתמקדים במצוה זו הוא: **האם העירוב מועיל לשמור ולהציל מאיסור טלטול או לא**. ובאם העירוב מוסיף למנוע מכשול, אז מתקיים בזה מצוה של הצלת בני"מ מטלטול בשבת. אבל אם עצם תיקון העירוב יכול לגרום "לקלקול הוצאה", הרי בוודאי שאין ענין לעשות עירוב כזה אפילו כשזה יביא "עונג שבת"!

(8) ופלא גדול ביותר שאין מבחינים בדברים פשוטים אלו, דברים שהם פשוטים לכל חד וחד מאנ"ש שעוסק בהלכה למעשה.

(9) דז"ל שם: "כל בר דעת ישפוט בשכלו שא"א בשום אופן לקהל ישראל לשמור את כל בני ביתם קטנים כאלו וגם לא נשותיהם וחלושי דעת לשמרם בכל יום השבת מבלי להוציא מפתח ביתו החוצה דברים קטנים ומטפחת וקטנים ופתם בידם", היינו שהבעיה הוא שלא יוכלו לשמור את בני ביתם מלעבור באיסור הוצאה, ואינו מזכיר כלל אודות מה שיהיו מוכרחים להצטער ולהישאר בבית. וכן בהמשך התשובה, כשמבאר כוונת הברכה "על מצות עירוב" כותב, "אע"כ לומר דהאי ברכה על מצות עירוב היא על מצות התיקון הגדול הלז להשמר מאיסור הוצאה אשר ממש א"א להזהר ממנו כמ"ש לעיל".

10 וז"ל הט"ז שם: "העתקתי כל זה לפי שראיתי רבים נכשלים באותן מקומות שאסור הטלטול מחמת שאין שם עירוב ופתח בהכ"נ הוא לצד הרחוב ואין שום חדר לפני הפתח והעכו"ם מביא המפתח יש ליהרר שלא יקח השמש המפתח מידו עד שיהי עם העכו"ם תחת משקוף שעל הפתח דשמא יש שם בתקרה ד' והוי רה"י ומטלטל מכרמלית שלפני בה"כ לתוך רה"י".

להעמיד דברי רבינו על דיוקם

(ולהעיר שעירוב זה נקרא "תיקון" עירובין, דעיקר ומהות עניינו הוא "לתקן" מצב של "קלקול").

ופשוט ומובן לכל ש"עונג שבת" איננה היתר לעשות דבר שיגרום איסור!

[ובלשון אדה"ז (קו"א לסי' ש"א סק"ב - הובא בלקו"ש ח"א"א שם הע' 19) "לא התיירו משום עונג... שאר כל האיסורים כו' אפי' הגזירות שגזרו חכמים בשבילם לסייג, **פשיטא דלא דחינן להו משום מצות עונג שהיא מצוה הבאה בעבירה**". וכן בלקו"ש שם (הע' 15) "אבל אינו חיוב גמור אלא "מצוה" (כמו בעירובי חצירות... ולכן לא דחי איסור גמור..."). ועוד שם בהע' 22 ובשוה"ג שם.]

ומכ"ש בנידו"ד שלא יוכל עונג שבת (טעם הפרישה שרוב הפוסקים לא ס"ל ממנו) לדחות טעם העיקרי של מצוה זו כיון שעיקר ענין מצוה זו עצמה להגן מאיסור טלטול, א"א להשתמש עם "תקון" זה, בענין שזה עצמו יגרום לאיסור טלטול!

"לפעמים קרובות מתקלקל" כפשוטו

והנה הרב הנ"ל, מחמת היסוד המוטעה שלו, מפרש שדברי הפיסקא "לפעמים קרובות מתקלקל" העירוב, אי אפשר לפרשם כפשוטם:

"ודאי לא כלל בנוגע לכל העירובין שבעולם. ולדוגמא העירוב בבארא פארק קיים כבר 22 שנה ולא שמענו לע"ע שנתקלקל אף לא פעם אחת באופן שלא הצליחו לתקנו לפני שבת והיו צריכים להכריז על ביטול העירוב... וכהנה רבות: בירושלים, בסידני ובעוד מקומות". ולפי סברתו צריכים לדחוק דברי רבינו שהוא רק בקשר לעירובין "שנבנו בצורה כזו שמתקלקלים".

וממשיך עם שיטתו הידועה אודות השלטונות, נתנה תורה ונתחדשה הלכה, שאם השלטונות תומכים בזה "אפשר לבנות באופן חזק ומועיל, ובאם מתקלקל אפשר לתקנו מיד... ניתן לעשות אם נעשו עם רשיונות... שאינם מתקלקלים".

הנה מלבד מה שסותר את עצמו, שבתחילה כתב שאינו מתקלקל ואח"כ כותב שאם נתקלקל מתקנים מיד לפני השבת, הנה יש להעיר על כללות הדברים:

ביאור שיטתו רבינו בקשר לבנין עירובין

ידוע שבכל מקום, ובארא פארק מכללם, אוספים כסף רב עבור תחזוקת ותיקון העירוב, ובפשטות משום שמפעם לפעם יש קלקולים. ואפילו דברים חזקים מתקלקלים מזמן לזמן, בפרט דבר שנמצא בחוץ, במקום הרבים, ומצוי להתקלקל מחמת רוחות חזקות או שלג או על ידי משאיות, ובניה וכיוצא בזה.

וכשמשתמשים בעמודים וחוטים של העיריה שלפעמים עושים בו תיקונים, וע"י היסט קימעא של הלחי או החוט יכול העירוב להתבטל. ופשוט שקלקול במקום אחד ה"ז מבטל את כל היקף העירוב.

ומה שטוען שביכולתם לתקן מיד לפני השבת, הרי מי יערב להם שיתקלקל תמיד **באמצע השבוע** באופן שיוכלו לתקנו קודם השבת. הרי לפעמים מתקלקל קרוב לכניסת השבת, ואין הזמן מספיק לתקנו כדבעי. ואדרבא, זה שאומרים ש"תמיד" תקנו את זה לפני השבת מטיל סימן שאלה על מידת תיקונם.

ועוד, מה נעשה אם העירוב נשבר **באמצע השבת**, שצריכים להודיע לכולם שלא ימשיכו להוציא. וכלשון רבינו במענה למעלבורן " . . **אי אפשר שלא יאירע שבת קודש אחד והעירוב פסול** . . . "

ועוד: השמועה אומרת שבבארא פארק בנו את העירוב עם גיבוי (backup) או כמה גיבויים, ולכן אי אפשר להוכיח כלום למקומות אחרים שיש להם רק עירוב אחד סובב סביב ואם התקלקל במקום אחד נמצא שמטלטלים בלי עירוב.

ועוד והוא עיקר:

דיברתי עם כמה מומחים העוסקים בתיקון עירובין בעיירות רבות, וסיפורים רבים בפיהם אודות בעיות הנעשים מידי חודש. ולפעמים קורה שלא שמים לב אל קלקול העירוב עד לאחר זמן רב, ובינתיים היו יהודים רבים מטלטלים בחוץ בשבת קודש בלא יודעים.

והמומחים הנ"ל הוסיפו, שהיום **מצוי יותר בעיות עם קלקולים בעירובין** ממה שהיה בשנות הממ"ם (היפך דברי בעל המכתב).

יש להוסיף בזה עוד נקודה:

באם היתה כוונת רבינו, שדבריו להמנע מבנין עירובין הוא רק כשאין העירוב חזק, וכפי שטוען בעל המכתב, היה כותב כן בפירוש. שהרי בוודאי גם בזמן כתיבת המענה היו יכולים לבנות באופן חזק ובאופן חוקי. ומזה שלא חילק רבינו בזה, מובן שאין בזה שום חילוקים

להעמיד דברי רבינו על דיוקם

ולעולם חשש רבינו משום קלקול העירוב (וכפי שיודעים בפועל שיש קלקולים כאלו בכל מקום).

ולכן, במקום לדחוק, ולאוקים אוקימתות דחוקות ועקומה, שמדובר בציור זה ולא בציור כזה, הרי יש לפרש דברי רבינו כפשטותן וכהויתן ש"לפעמים קרובות מתקלקל"! וממילא אין לבנות עירוב בפרסום שיביא לידי מכשול.

יסוד רבינו בגישה לעירוב, על רבני המקום להכריע

כדי להבין דעת רבינו בשלימותה, כדאי להעתיק חלק ממענה אחרת מאת רבינו אודות החששות בבנין עירוב¹¹:

"בנוגע לעירובין, ידועים ב' הקצוות: (א) מצוה לחזור כו' ומברך עליו, ולאידך - אפי' בדור צדיק כפשוטו - צ"ל שיוור שלא תשתכח כו', ובדורינו זה עאכו"כ".

והנה במענה זה אפשר לראות את כללות השקפת רבינו לבנין עירובין בעיירות, שאפילו כשיש אפשרות ע"פ הלכה לבנות עירוב (שאינן שם רה"ר), הרי יש להימנע מזה מחמת המכשולות. היינו שאף שהדוגמאות שמביא רבינו אינם עוסקים בבנין מחיצות וצוה"פ, מ"מ "ב' הקצוות" הם שני נקודות בעיני עירוב שמהם נלמד יסוד כיצד יש להתנהג בכל ענין בנין עירוב.

רבינו מביא שני קצוות:

(א) מעלת עירוב - את זה רואים ממה שיש לחזור אחר עירובי חצירות ולברך עליו (לא בנין מחיצות או צוה"פ שאין מברכים עליו, ועוד שכבר הוכח לעיל שהלשון "מצוה לחזור" נאמרה לענין עירובי

11) הנה לשון רבינו בשלימותו (נדפס בס' שלחן מנחם ח"ב ע' קפג) :

בנוגע לעירובין, ידועים ב' הקצוות: (א) מצוה לחזור כו' ומברך עליו, ולאידך - אפי' בדור צדיק כפשוטו - צ"ל שיוור שלא תשתכח כו', ובדורינו זה עאכו"כ.

ולכן לפענ"ד על רבנים היודעים תנאי המקום - להחליט מה מכריע במקום פלוני - לעשות או לא.

פשוט - שבמקום שישנו - צ"ל השתדלות וכו' שיהיו כדיון, ואשרי חלקם, ואלמלי שמרו שבת א' כו' -

אבל פני' וקריאה בזה מצדי, הרי צריך להיות בהקדמה (עפהנ"ל) שבאם העירוב נעשה ע"פ וגם ברצון חכמים וכו' - (דאין מדינה זו כפולין לפנינו וכו') ומכמה טעמים חשש שעיי"ז יצא שכרו כו'. וק"ל.

ביאור שיטתו רבינו בקשר לבנין עירובין

חצירות ותחומין, ולא לענין מחיצות וצוה"פ). ומזה שיש לחזר אחר עירובי חצירות רואים שעירוב יכול להיות דבר טוב ורצוי.

ב) **מכשול** העירוב - את זה רואים ממה שיש תקנת חז"ל (סי' שצ"ב ס"א) שבמקום שהוא **דומה** לרה"ר, שיש לשייר חלק אחד מהעיר שאינו מעורב עם השאר "כדי שלא תשתכח תורת עירוב" ו"תורת רשות הרבים" (רש"י עירובין נט, א ד"ה ושל רבים). רואים א"כ שצריכים להיזהר ממכשולות שיכולים לצאת ע"י עירוב. ומוסיף עוד רבינו **"ובדורינו זה עאכו"כ"**, שכלשון רבינו במק"א (לקו"ש חכ"א ע' 407) **"הדור הנוכחי הוא כזה הנתלה בקולא ולא בחומרא"**, יש להיזהר במשנה זהירות שלא לעשות דברים שיכולים לגרום למכשול ואיסור טלטול.

משני קצוות אלו לומד רבינו, שבכל עירוב יש לנקוט בגישה כפולה: מצד אחד לחפש לערב כדי למנוע איסור טלטול, ומצד שני להימנע מעשיית עירוב שיכול להביא לידי איסור טלטול.

אך לכאורה א"כ כיצד יש לנהוג?

וע"ז ממשיך רבינו: **"על רבנים היודעים תנאי המקום - להחליט מה מכריע במקום פלוני - לעשות או לא"**. והיינו שבכל מקום ומקום יכריעו הרבנים שעל אתר לאיזה מן הקצוות יש להכריע.

לפי זה מובן היטב מה שהדגיש רבינו שוב ושוב שגם במקום שע"פ הלכה אפשר לעשות שם עירוב אין לעשות העירוב בפרסום כיון שיכול לגרום לאיסור טלטול.

השתדלות להציל מחילול שבת אינה אומרת שיש לסמוך עליו

וממשיך רבינו במענה שם:

"פשוט - שבמקום שישנו - צ"ל השתדלות וכו' שיהיו כדין, ואשרי חלקם, ואלמלי שמרו שבת א' כו' -".

ע"פ הנ"ל, שיש חשש מכשול בעירוב, ה' מקום לומר שבקום שיש עירוב יש להשתדל לבטלו כדי למנוע רבים ממכשול ח"ו. וע"ז כתב רבינו שלא זו הדרך, ו"אנן פעלא דיממא אנן" בדרכי נועם ובדרכי שלום, בפרט שאינם עושים כלום כנגד הדין (רק יש חשש מכשול "לפעמים קרובות").

להעמיד דברי רבינו על דיוקם

רק מה שיש לעשות הוא לפעול מתוך השתדלות, ועוד יותר מהשתדלות, שיהיה העירוב כדן. שהרי סו"ס אנשים משתמשים בהעירוב ע"פ פסק הרבנים המקומיים, וכיון שלא ישמעו לבטלה, יש להשתדל עד כמה שאפשר לתקנו שיהי' ע"פ דין. ואולי בכלל זה ג"כ למעט החשש תקלה.

מובן וגם פשוט, שגם באופן כזה אין לעודד אנשים להשתמש בהעירוב, ולכתחילה עדיף שלא ישתמשו בה, ובטח חסידי חב"ד תלמידי רבינו שלא ישתמשו בה. אבל עבור אלו שמטלטלים בהעירוב, יש להשתדל שיהי' טוב.

הוא כמו שמשתדלים להמציא מאכל כשר עבור אחרים, אף כשהאוכל ההוא אינו מהודר ומתאים עבור חסיד.

משל למה הדבר דומה: באם יש הכשר על איזה דבר מאכל שאינו "כדין", הרי שליח ישתדל ככל אפשרי לתקן שיהי' "כדין" עבור אלו האוכלים ממנו. אמנם בוודאי לא יעלה על הדעת שהשליח עצמו יאכל ממנו או יעודד אחרים לאכלו, כיון שאינו כדבעי למיהוי בכל הפרטים.¹²

13

ברשות הרבים דאורייתא צריכים דלתות הננעלות בלילה

כל הנ"ל, מדובר במקום שאינו רשות הרבים **דאורייתא** ממש, רק כרמלית. אבל במקום שחל עליה שם רשות הרבים מן התורה, הרי **פשוט וברור** שאי אפשר לעשות שם מחיצות של צורת הפתח, והטלטול שם ענין של "חילול שבת".

דבר זה מבואר בכל הספרים, וגם מפורש במענה החדשה מרבינו: **"במקום שאין רה"ר"**.

12) כל אחד המכיר את הדרך של רבינו, יבחין בזה מיד. ורק להציג דוגמא קטנה: רבינו לא הרשה להחקלאים בכפר חב"ד לסמוך על ההיתר מכירה לשמיטה, הגם שביקש לעזור לתקן את ההיתר שזה יהיה באופן הכי טוב על פי הלכה בשביל אלו שבלאו הכי סומכין על ההיתר.

13) חוץ מזה יש לציין: בכל פעם שמביאים את מכתב זו, פשוט מתעלמים ממה שרבינו מסיים עם מילים ברורים בקטע מיד לאחריו ש"פני וקריאה בזה מצדי, הרי צריך להיות בהקדמה (עפ"הנ"ל) שבאם העירוב נעשה ע"פ וגם ברצון חכמים וכו' – (דאין מדינה זו כפולין לפנים וכו') ומכמה טעמים חשש שעי"ז יצא שכרו כו'. וק"ל".

ביאור שיטתו רבינו בקשר לבנין עירובין

מפורש בדבריו הקדושים שכל המדובר בבנין עירוב בסוד הוא כאשר אינו רשות הרבים דאורייתא, אבל כאשר יש שם רשות הרבים דאורייתא לא יועיל שם עירוב של צורת הפתח בסוד, כיון שאינו עירוב כלל.

עוד זאת ברור מדברי רבינו שיש בפועל ממש, במקומותינו, רשות הרבים ממש. שהרי מובן לכל מי שאינו מחפש להטעות את עצמו שאין רבינו בא להזהיר אודות דבר שלא הי' ולא יהי', או אודות **רחוב ביפן** (כפי שפירש במכתבו) או **בכוכב Jupiter!** ומובן שאין הדעת יכול לסובלו כלל, ומובן הגיחוך שבדבר, רק הכוונה שבעיירות הגדולות שלנו שרצו לבנות בהם עירוב ייתכן שיש רשות הרבים.

דעת אדה"ז ורבינו: שיעור ששים ריבוא נמדד לפי העיר

והטעם להנ"ל כיון שאין צריכים שיהיו הס' ריבוא אנשים הולכים ברחוב אחד, שהוא כמעט מן הנמנע, אלא שיהיו ס' ריבוא גרים שם ומשתמשים ברחובות (וכפי שביארנו בארוכה בספרי "ללכת בדרכיו ולחזק בדקה" ח"ב וח"ג).

וכן ברור מללו דברי אדה"ז **"עיר גדולה שיש בה ס"ר" (סי' שנו ס"ז) " . . לעיר .. ס"ר בוקעים בה" (סי' שצ"ב ס"א).**

ועוד והוא העיקר: אדה"ז כותב שבדגלי המדבר היה **רשות הרבים גמורה** (שהיו לה כל התנאים של ר"ה) אף **שלא בקעו ס"ר בכל דרך בכל יום** (סי' ת"ד ס"ב). וראה כל הפרטים והשקו"ט בזה בדברינו בקונטרס ב' וג'.

ואחר כל זה, חוזר הרב הנ"ל בטעות ושגגה בדעת אדמה"ז בקדדוקי עניות ("בוקעין בו", "אותו הדרך"), לאחר שכבר נתבאר היטב (בח"ג מחיבורי) שאין שום ראייה מלשונות אלו, ושכמה מקומות מ"ש לשון מעין זה הוא דין מיוחד פרטי עיי"ש בארוכה.

וכן מובן גם מדברי רבינו אל הרב אייזנשטט שכתב ע"ד עירוב במנהטן. שהוא כתב שמנהטן הוא לכו"ע רשות הרבים מדאורייתא, כיון שיש שם ששים ריבוא אנשים, וע"ז העיר לו רבינו: **"צ"ע וברור, דכמדומה הרחובות כולם מסתיימים סו"ס, בגשרים ומנהרות הסתומות ע"י צוה"פ, או גם מחיצה ו"שראנקען" כדי לגבות מס וכיו"ב.**" ולא הזכיר דבר או חצי דבר ע"ד שאין רחוב של ששים ריבוא או רחובות שאינם מכוונים או שיש מחיצות הבתים. והאפשרות

להעמיד דברי רבינו על דיוקם

היחידה שלא יהיה רה"ר הוא מחמת הסתימות וה"שראנקען" (תאי אגרה, tollbooths).

והיינו שס"ל פשוט לרבינו (עד כ"כ שלא העיר ע"ז אפי' "צ"ע ובירור") שגם כשיש בעיר ששים ריבוא, והרחובות אינם מכוונים, ויש מחיצות הבתים, כמו שיש במנהטן, שנחשב **לרשות הרבים דאורייתא**.

ועד"ז מדבריו הברורים שנאמרו ברבים (ושאפשר לשמוע בהקלטה) בהתוועדות י"ב תמוז תשמ"ה (שיחה ד').

בשיחה דיבר אז רבינו על הפצת שבע מצוות בני נח, והעיר על אלו שיש להם טענות, למה לא מצינו בדורות הקדמונים שעסקו בזה. והסביר שאין ללמוד מדורות הקדמונים כיון שלא היו יכולים לעסוק בזה מחמת המצב, משא"כ היום. וע"ז הביא רבינו דוגמא לדבר מהלכות עירובין, שכתוב בשו"ע ש"עכשיו אין לנו רשות הרבים" כיון שאין ששים רבוא, מ"מ היום כאשר נשתנה המצב ויש ששים רבוא, בוודאי יש לנו רשות הרבים.

והנה העתקת דברי רבינו **מילה במילה מסרט הקלטה**¹⁴:

"מ'האט געהאט א טענה א טומל, היתכן מ'האט אנגעהויבן רעדן וועגן שבע מצוות בני נח, אז דער רמב"ם האט אפגע'פסק'נט א הלכה ברורה, אז א איד דארף זיך משתדל זיין אז א ניט איד זאל מקיים זיין שבע מצוות בני נח דידהו, היתכן, מ'האט דאס פריער ניט געטאן?

"איז דאס בדוגמא ווי א הלכה וואס איז געווען נוגע איצטער. עס איז דא א דין אין שו"ע, און דער אלטער רבי בריינגט דאס אויך אראפ, אז קיי"ל אז בזמנ'ה"ז איז ניטא קיין שטאט וואס ס'איז דא א רשות הרבים עפ"י תורה, דערפאר [וואס] ס'איז ניטא קיין ששים רבוא בוקעין בו.

"במילא אז ס'איז געקומען דער שאלה אין א שטאט וואס ס'איז דא בפירוש ששים רבוא בוקעים בו, האט מען געוואלט אפלערנען וויבאלד [אז] עס שטייט אין שו"ע, אז אין זמן פון שו"ע איז ניטא געווען אזא מין שטאט, איז [דאס] א סימן אז [ס'וועט] קיינמאל ניט זיין אזא מין שטאט, אע"פ וואס ער געפינט זיך בעיר פלונית, און ער

14) כדאי להאזין להקלטה, שבה מוסר רבינו את הדברים בעוז ובהירות, וכל איש הישר המאזין לדברות קדשו יבחין מיד שאין מקום להסתפק בדעתו הק' אחרי שהציג את הדבר בתוקף כל כך (מתחיל בדקה 15:28 עד לערך 30 דקות):

<https://ashreinu.app/player?parentEvent=4637&event=4641>

ביאור שיטתו רבינו בקשר לבנין עירובין

ציילט איבער (אדער [די] פאליציי ציילט פאר עס), און מ'האט איבערגעציילט אז ששים רבוא בוקעים בו, און נאך מערער ווי ששים רבוא.

"וואס האט א שייכות צו דין אין שו"ע? שו"ע באווארנט אליין, ס'איז ניט א דין א' חוקה חקקת', אזוי ווי ס'איז ניטא קיין ששים רבוא בוקעים בו, אשר לכן איז ניטא דער דין פון רשות הרבים (דאורייתא) מן התורה. בשעת אבער מאיזה סיבה שתהי' איז געווארן א שטאט, און מ'האט דארט איבערגעציילט אז סאיז דא ששים רבוא אדער מערער, איז ניטא אינדערויף קיין שייכות צי חילוקי דעות, (ס'איז) א זיכערע זאך אז (ס'איז) א רה"ר דאורייתא. מ'דארף נאר זיין זיכער, אדער וויסן עכ"פ מספק, אז דארטן איז דא ששים רבוא. עד"ז בנוגע לעניינים אלו..."

כאן אומר רבינו מפורש שמגוחך לומר שאין רשות הרבים בזמנו, אלא ברור שיש מקומות שיש שם ששים רבוא והם רשות הרבים.

אמנם הרב הנ"ל מתעלם מכהנ"ל, ואוקים דברי רבינו באוקימתא דחוקה ועקומה, בטענות שונות ומשונות. וכל מי שאינו מרומה וקורא דברי רבינו הק' מבין מיד שלדעת רבינו (וגדולי הפוסקים אשר לאורם אנו הולכים) כל עיר שיש בה ששים רבוא אנשים יש לה דין רשות הרבים דאורייתא, ואי אפשר לעשות בה עירוב בלי מחיצות גמורות עם דלתות הננעלות.

דלתות הננעלות בפועל בכל לילה

והנה לאחר שקבע רבינו שמדובר ברשות הרבים דאורייתא, בא הרב הנ"ל ומקשה על דברי רבינו, שהיה לו להציע לתקן את רשות הרבים ע"י מחיצות גמורות ודלתות, שמועיל גם ברשות הרבים דאורייתא, ועי"ז להציל יהודים רבים מחילול שבת.

והטעם מובן בפשטות:

כדי להתיר טלטול ברשות הרבים צריכים כפי הכרעת אדה"ז (סי' שס"ד ס"ד) שיש להחמיר לבנות (מחיצות גמורות) ודלתות **שננעלות בכל לילה** (כל הלילה, או חלק חשוב של הלילה ש"מצוי" להיות נעול כמבואר מדברי כמה ראשונים). מובן שאין שלטון בעולם שיסכים לדבר זה, ולכן אינו נוגע למעשה.

להעמיד דברי רבינו על דיוקם

ואפילו אם יקילו כפי הדעה השניה שהובא בשו"ע אדה"ז - היפך הכרעת אדה"ז להחמיר כדעה הראשונה - שמספיק דלתות "הראויות לינעל", הרי גם זה הוא פתח פתוח למכשול ע"י שיעשו דלתות כאלה שאינם ראויים. ובכל אופן גם זה אינו מעשי כלל.

וממילא מובן בפשטות מדוע לא פנה רבינו אף פעם לאיזה מקום בעולם שישתדלו עם הרשיונות לעשות דלתות, כיון שאינו שייך כלל. והסברא כאילו יש אפשרות כזאת הוא מבלבל את הקורא שיחשוב ש"יש אפשרות לעשות עירוב ברשות הרבים" בשעה שאינו שייך בשום מקום ולא על זה המדובר.

עוד כותב הרב הנ"ל שאפשר לתקן רשות הרבים דאורייתא ע"י "פסי ביראות". והוא טעות ואינו נכון כלל לומר שאפשר לתקן רה"ר ע"י פסי ביראות, בשעה שאדה"ז כותב (סי' שמה סי"א) שכשיש חלל יותר מט"ז אמה אינו מועיל פסי ביראות.

אין צריך "מכוון", פירצה ט"ז אמות הוא רה"ר דאורייתא

ובהמשך לדבריו שכותב דברים שאינם נכונים כלל, חוזר על טענות שהופרכו כבר אודות דרך מכוון ומחיצות הבתים.

לפי דעת אדמה"ז (סי' שמה סי"א), אין צורך שיהיה הדרך "מכוון" כדי להיקרא רשות הרבים. אלא כל מקום כשאנו מוקף חומה, ויש שם ששים ריבוא, ה"ה רשות הרבים אפי' אינו מכוון!

ולדעת הצמח צדק (חידושים מס' שבת, מילואים במס' עירובין) כשאנו עקום לגמרי כצורת ד' פשיטא לי' שהוא רשות הרבים אפי' אינו מכוון (ואין לו חומה). ורק כשעקום בצורת ד' ה"ה **מסתפק** בדבר (שגם בזה אינו מיקל בדבר).

ועד"ז מה שטוען שיש מחיצות מהבתים:

כבר הוכחנו בעליל (בקונטרס א' וג') שזה שגיאה גדולה, ואין לו **שום שייכות בעולם** עם המבואר בסי' שנג בקו"א. וגם שמדברי הצ"צ בחידושים שבת ברור שגם כשמוקפת חומה מד' צדדים, רק שיש פירצה ט"ז אמות רשות הרבים יוצא ממנו, אז "אתו רבים ומבטלי מחיצה" **ואין כאן מחיצות!** וכ"כ הצמח צדק במס' עירובין שאפי' לחכמים הסוברים "לא אתו רבים ומבטלי מחיצה" (וכן הלכה), אבל **כשיש פרצה ט"ז אמות אז כן אמרינן** "אתו רבים ומבטלי מחיצה", **והוי רשות הרבים!**

סיכום

אנו חוזרים על דברים אלו, כסך הכל, של דברינו כאן:

במענה הזה החדש מאת רבינו, ברור ופשוט שיש רשות הרבים בזמנינו, ושהאימרה ש"לפי אדמה"ז אין רשות הרבים בזמנינו", הוא סיסמה ריקה וסילוף האמת.

דבר נורא ומזעזע, שאנשים שאינם מגדולי הפוסקים הראויים להכריע בסוגיות חמורות כאלו, לוקחים על עצמם להקל באיסור חמור של חילול שבת במקום שיש כו"כ הוכחות היפך דבריהם. ופלא שלאחרי כל מה שהראו להם טעותם, מתעלמים לחלוטין מכל מה שהוא נגד שיטתם, ועוד יש להם עזות לומר שהאיסור הוא "חידוש"!

ואנו בתפילה, שכל הטועים בזה לא יתביישו להיות מודה על האמת שכדברי רבינו יש **ומצוי** רשות הרבים בזמנינו, ולכן אי אפשר כלל לעשות עירוב של צורת הפתח במקומות אלו.

ובזכות חיזוק שמירת שבת, יחיש עוד וימהר גאולה האמיתית והשלימה.

"א זיכערע זאך אז ס'איז א רה"ר דאורייתא!"

התוועדות י"ב תמוז תשמ"ה (שיחה ד')

מתוך סרט הקלטה – <https://ashreinu.page.link/jwyD>

"מ'האט געהאט א טענה א טומל, היתכן מ'האט אנגעהויבן רעדן וועגן שבע מצוות בני נח, אז דער רמב"ם האט אפגע'פסק'נט א הלכה ברורה, אז א איד דארף זיך משתדל זיין אז א ניט איד זאל מקיים זיין שבע מצוות בני נח דידהו, היתכן, מ'האט דאס פריער ניט געטאן?

"איז דאס בדוגמא ווי א הלכה וואס איז געווען נוגע איצטער. עס איז דא א דין אין שו"ע, און דער אלטער רבי בריינגט דאס אויך אראפ, אז קיי"ל אז בזמנ'ז איז ניטא קיין שטאט וואס ס'איז דא א רשות הרבים עפ"י תורה, דערפאר [וואס] ס'איז ניטא קיין ששים רבוא בוקעין בו.

"במילא אז ס'איז געקומען דער שאלה אין א שטאט וואס ס'איז דא בפירוש ששים רבוא בוקעים בו, האט מען געוואלט אפלערנען וויבאלד [אז] עס שטייט אין שו"ע, אז אין זמן פון שו"ע איז ניטא געווען אזא מין שטאט, איז [דאס] א סימן אז [ס'וועט] קיינמאל ניט זיין אזא מין שטאט, אע"פ וואס ער געפינט זיך בעיר פלונית, און ער ציילט איבער (אדער [די] פאליציי ציילט פאר עס), און מ'האט איבערגעציילט אז ששים רבוא בוקעים בו, און נאך מערער ווי ששים רבוא.

"וואס האט א שייכות צו דין אין שו"ע? שו"ע באווארנט אליין, ס'איז ניט א דין א 'חוקה חקקתי', אזוי ווי ס'איז ניטא קיין ששים רבוא בוקעים בו, אשר לכן איז ניטא דער דין פון רשות הרבים (דאורייתא) מן התורה. בשעת אבער מאיזה סיבה שתהי' איז געווארן א שטאט, און מ'האט דארט איבערגעציילט אז סאיז דא ששים רבוא אדער מערער, איז ניטא אינדערויף קיין שייכות צי חילוקי דעות, (ס'איז) א זיכערע זאך אז (ס'איז) א רה"ר דאורייתא. מ'דארף נאר זיין זיכער, אדער וויסן עכ"פ מספק, אז דארטן איז דא ששים רבוא.

"עד"ז בנוגע לעניינים אלו..."

הר"ר יואל כהן ע"ה:

מפורש שדעת רבינו נגד עשיית עירוב

ב"ה בין המצרים תשע"ו

לכבוד הרה"ח ר'

שלום וברכה

בתמי' גדולה קראתי את שתי השאלות בנוגע העירוב, והרי פשוט, שאין שום מקום לשאלה.

בנוגע שאלה הא' - הרי ישנם כו"כ מכתבים (נדפסו באגרות קודש) בהם מפורש שדעת רבינו זי"ע היא נגד עשיית והשתמשות בעירוב בעיירות גדולות.

ובנוגע שאלה הב' - אין שום סברא שנשתנה המצב.

ובאם נאמר ש"נשתנה המצב" - הרי זה פריצת גדר רח"ל בנוגע כל ההוראות של כ"ק רבינו זי"ע (וכמו"כ בנוגע כל ההוראות בתורתינו הקדושה) שעל כל דבר יאמרו נשתנה המצב ואל תפתח פה כו' וד"ל.

י"א
ב"מ

המזכיר הר"ר יהודה ליב גראנער ע"ה:

הרבי התנגד בכל התוקף נגד עשיית עירוב בשכונתינו

נשאלתי אודות דעת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בענין בניית עירוב
בשכונתינו, שכונת קראון הייטס.

מענה: הרבי התנגד בכל התוקף נגד עשיית עירוב בשכונתינו.

כמה פעמים אמר שאין רשות למי שהוא לעשות עירוב כאן.

צריכים למסור לכל אלו שר"ל חושבים לעשות עירוב כאן, שעליהם
לדעת שכל מי שר"ל יעשה זה – ער שפילט זיך מיטן רבי'ן, ויקח
בחשבון התוצאות שיגרום ח"ו לעצמו ולבני ביתו וכו'.

כשרבני מלבורן רצו לעשות שם עירוב, אחי ע"ה והרב חיים גוטניק
ע"ה שאלו את הרבי איך עליהם להתייחס לזה והתשובה היתה
שינגדו לזה בכל התוקף כו'.

אנ"ש והתמימים כולם, צריכים לבטל מחשבה זו.

ומסיימים בטוב,

יהודה ליב גראנער

Rabbi Leibel Groner:

The Rebbe Strongly Opposed Making An Eiruv In Our Community

I was asked about the Rebbe's stance regarding constructing an Eiruv in our community of Crown Heights.

Reply:

The Rebbe strongly opposed making an Eiruv in our community, and he reiterated on several occasions that no one has permission to make an Eiruv here.

It should be explained to all those who, *Rachmana Litzlan*, are considering making an Eiruv here that anyone who does so, *Rachmana Litzlan*, is starting up with the Rebbe, and he should recognize the effect it may have, G-d forbid, on himself and his family etc.

When the rabbonim in Melbourne wanted to construct an Eiruv, my brother A"H and R. Chaim Gutnick A"H asked the Rebbe how they should respond, and the Rebbe's reply was that they should oppose it fiercely.

All Anash and Temimim should discard this idea.

To conclude on a positive note,

Yehuda Leib Groner

Reb Yoel Kahan:

The Rebbe is Clearly Opposed to an Eruv

Bein Hametzarim 5776

Greetings and blessings,

It was with great wonder that I read the two questions regarding the Eruv. The matter is simple and there is no room for question.

Regarding the first question – there are many letters (printed in *Igros Kodesh*) where it is **clear** that the Rebbe is opposed to building and using an Eruv in a large city.

Regarding the second question – there is absolutely no rationality to say that the situation has changed.

Furthermore, if you say that "the situation has changed" – this is a breach *Rachmana Litzlan* regarding all of the Rebbe's directives (and so too regarding all directives in our holy Torah) that on everything people can say that "the situation has changed." One should not even consider such a thought. This should suffice for the wise.

"It Is Certainly a Reshus Harabim D'oraisa!"

12 Tammuz 5745 – from the audio recording

"There was a complaint and an uproar about why how we can speak about teaching the Sheva Mitzvos Bnei Noach. Though the Rambam ruled clearly that a Jew must endeavor that a non-Jew should fulfill the Sheva Mitzvos Bnei Noach, how is it that was this not done previously?

"This an example of a Halachic Law that is relevant currently. There is a ruling in the Shulchan Aruch, and the Alter Rebbe cites it, that nowadays there is no city with a Biblical *reshus harabim*, since there are not 600,000 that pass through it.

"The question therefore arose about a city where there clearly *are* 600,000 that pass through it. People wanted to suggest that since Shulchan Aruch says that in those times there were no such places, this would indicate that there never *could* be such a city, even though **he's in a city and counts (or the authorities count) 600,000 people and more!**

"How is that relevant to the law in the Shulchan Aruch? Shulchan Aruch *itself* cautions, that there isn't a "*chok*," an unchanging law, it's simply that because there aren't 600,000, it cannot be a Biblical *reshus harabim*. **If, however, there is a city which has 600,000 people, then there cannot be any debate – it is certainly a *reshus harabim d'oraisa*!**

"One must only ascertain, or have reason for concern, that there are 600,000 people there.

"Similarly, regarding these matters..."

means of casting aspersions on those sincere, G-d fearing Jews who have genuine concerns about the issues with city *eruv*, **is a blatant and appalling misrepresentation!** The Tashbatz was referring to those who take issue with the enactment of an *eruv* as a halachic ruling, not about someone who holds that a particular *eruv* is halachically invalid.

In summary:

From the Rebbe's acknowledgment of contemporary *reshus horabim*, it is obvious that they are a common, present-day reality — and that it depends on the city's total population count exceeding 600,000, rather than a specific street's daily passersby count. Declaring that "according to the Alter Rebbe there is no *reshus horabim*" is a perversion of the truth.

It's shocking that individuals who aren't expert Poskim, and therefore unfit to rule on such weighty matters, permit themselves to be lax about severe Shabbos transgressions, especially after numerous proofs are presented to the contrary. It is appalling that even after their mistake was pointed out, they stubbornly cling to their claims, ignoring all evidence to the contrary, and making as if the issues with the *eruv* are contrived!

We hope and pray that those who are misguided in this matter should not be embarrassed to concede to the Rebbe's view that full *reshus horabim* domains **are** a common reality, in which case the use of a string and pole *eruv* is invalid.

In the merit of strengthening our Shabbos observance, may we merit the true and complete Geulah.

pass.”⁴ Furthermore, the Alter Rebbe qualifies that the Jews’ desert encampments were considered an absolute *reshus horabim* — i.e. they fulfilled all conditions to be considered as such according to Torah law — despite the fact that **no single path in the encampment had 600,000 daily passers-by.**⁵

Similarly, from the Rebbe’s phrasing (in the recently discovered letter) that an *eruv* can be constructed “**in a locale absent of a *reshus horabim mid'oraisha*,**” it is clear such a *reshus horabim* is **a common, present-day reality.** To suggest that the Rebbe was referring to Tokyo, Japan (as one *eruv* proponent suggested), far removed from where most Jewish communities reside, is absurd.

Furthermore, in a letter to Rabbi Eisenshtat regarding an *eruv* in Manhattan, the Rebbe clearly stipulates that if not for the barriers at the island’s tollbooths, Manhattan would have been considered a true *reshus horabim* — **despite the lack of individual streets with 600,000 daily passers-by.**

Of particular note, the Rebbe once addressed those claiming there is no present-day concern of *reshus horabim* and quote the Shulchan Aruch that “we do not have true *reshus horabim* in our time.” The Rebbe then dismissed this, pointing out the reality that times have changed and there are numerous areas nowadays with populations far exceeding 600,000 inhabitants, easily qualifying as true *reshus horabim*.⁶

Finally, to address the suggestion from some *eruv* proponents who quote the Tashbatz – that “one who’s heart is faint [regarding *eruv*in] ... has been influenced by heresy” – as a

⁴ Ibid, 392:1.

⁵ Ibid, 404:2.

⁶ 12 Tammuz 5745, sicha 4 (from the audio recording).

community member — all of whom are relying on the *eruv* to save them from a severe Shabbos transgression — be immediately notified? As the Rebbe indicated in a letter to the Jewish community of Melbourne, **“It is impossible that there won't be a Shabbos when the *eruv* won't be invalid.”**

This dual nature of *eruv*in — that it can both prevent and, *ch"v*, cause severe transgression — explains the Rebbe's directive that **“those Rabbonim who are familiar with local conditions should decide which factor should supersede.”**

At the same time, in a place with an established *eruv*, the responsibility exists to ensure, as best one can, that the *eruv* remains kosher, to save those using it from *chilul Shabbos*. Nevertheless, a Chossid ought not to rely on the *eruv* due to the risk of transgression.

All the above is discussing a city with a population of less than 600,000, and it is not a *reshus horabim*, and it is therefore possible to construct an *eruv* there. In a city that does have 600,000, it is a de facto ***reshus horabim mid'oraisa***, within which an *eruv* constructed with poles and strings (*tzuras hapesach*) is of **no value at all**. For carrying to be permitted, such a locale would have to be completely walled off with a gate that is closed nightly!

Those who do wish to rely on an *eruv* in densely populated areas argue that a *reshus horabim* requires a single street with 600,000 or more daily passers-by.

Such a definition, however, is instantly refuted by the Alter Rebbe's rulings on *eruv*in: “a large **city** which **contains** 600,000 inhabitants,”³ “to a **city ... within which** 600,000 individuals

³ Ibid, 357:7.

eruv. Despite countless opportunities to do so, there were never any directives from the Rebbe, or instances where the Rebbe instructed any of the numerous Chabad Chassidim, Shluchim, or Rabbonim to construct an *eruv* in their cities.

All the above doesn't even mention the most salient aspect:

Throughout all those decades of leadership, an *eruv* was never constructed in the Rebbe's *own* Shchuna — Crown Heights itself. Of course, if the Rebbe wished an *eruv* in Crown Heights, it would certainly have been built. Above all else, **there are countless testimonies from numerous Chassidim, Rabbonim, and Shluchim that the Rebbe instructed them explicitly not to build an *eruv* in their cities!**

Another claim put forth by *eruv* proponents is that due to the resilience of modern materials used in contemporary *eruv* construction, the *eruv* never becomes invalid. This is, however, factually incorrect. Experts, who check eruvin in US cities, have attested to me personally that **even modern-day eruvin are often damaged and invalid**. This fact is quite evident by the large budgets accrued for *eruv* inspection and maintenance.

The next claim is that even if the *eruv* is damaged, nonetheless, a weekly inspection and quick repair can fix it before Shabbos. But, what assurances are there that *eruv* damages will only occur 'conveniently' in the middle of the week, so that it can be caught and remedied in time? Realistically, an *eruv* can sustain damage shortly before Shabbos, such that any attempted repair would be impossible to complete. **Indeed, any assertion that damage can "always be repaired in time," only adds concern on the standard of repair.**

Moreover, in the scenario that the *eruv* breaks **on Shabbos itself** (which is not at all unlikely), how will every single

- II. There are existing contemporary locations that bear the status of an absolute *reshus horabim*, where a traditional *eruv*, by means of poles and strings (*tzuras hapesach*), would be invalid.

As a result of this letter, the advocates for carrying with an *eruv* were at loss, as the Rebbe's disapproval of *eruv* is clear. To this end, a certain *eruv* proponent published an essay dismissing any contradiction to his pro-*eruv* view and claiming that, on the contrary, it is a "great *mitzva*" to construct city *eruv*.

Lest there be any doubt, let us address the most outrageous of the claims:

Firstly, this *eruv* proponent repeatedly quotes from Shulchan Aruch that "it is a *mitzva* to pursue [the construction of] *eruv*".² To set the record clear, this quote from Shulchan Aruch is quoted out of context. The source is discussing a different sort of *eruv*; namely, courtyard and shared *eruv chatzeiros*. This source does not at all relate to putting up walls or polls — **that is an entirely different topic.**

Furthermore, the entire basis for the *mitzva* of *eruv* is not, as he claims, for the purpose of *oneg Shabbos*, but to prevent the transgression of carrying. Therefore, if there is *any concern* that the *eruv* could **cause Shabbos transgression**, there would not be any *mitzva*, and moreover, **it should be avoided.**

This is why, throughout the decades, **the Rebbe neither pursued, nor encouraged of his own accord, the construction of *eruv*** (despite their claim that constructing *eruv* is a 'great *mitzva*'). In fact, across the Rebbe's letters and responsa, there were no instances of the Rebbe pursuing the construction of an

² Shulchan Aruch Alter Rebbe, Orach Chaim, 366:13, 366:18, 395:1.

The Rebbe's View on Eruv:

Building Eruvin in Cities and

the Presence of Reshus Horabim

In Our Times

Rabbi Shmuel Zajac

Maggid Shiur – Tomchei Temimim Morristown, NJ

Summary of the Full Hebrew Essay

A recently discovered letter has shed further light on the Rebbe's stance on Shabbos *eruv* in cities.

In this letter, the Rebbe expresses his view that:

- I. Even when there is no *reshus horabim*, an *eruv* should not be constructed due to the obstacles that will inevitably result.¹

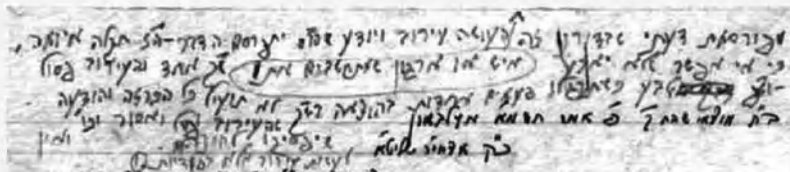
¹ The exception being those *eruv* constructed — discretely and without publicizing — as a last-resort failsafe against transgressing the prohibition of carrying on Shabbos.

הרבי: אפילו במקום שאין רשות הרבים דאורייתא אין לפרסם על עירוב

... לפעמים קרובות מתקלקל, ורואין במוחש שההכרזה על דבר זה (א) בימינו מגיע רק למיעוט ב' מעטים מהם שימנעו עצמם על ידי זה (לאחרי שהורגלו כמה וכמה שבתות). ולכן (במקום שאין רשות הרבים דאורייתא ומחלים לעירוב וכו') כדאי לעשות כמאמר חז"ל בזה – ובתנאי שלא לפרסם על דבר זה כלל.

"Often times the eruv breaks, and we see clearly that an announcement about this (a) nowadays only reaches a minority of the community (b) few of those will abstain from carrying because of this (after having gotten used to carrying for many Shabbosos). Therefore (in a place where there is no reshut harabim and it is suitable for an eruv etc.) it is worthwhile to build one as Chazal say – on condition not to publicize this at all."

הרבי: מפורסמת דעתי, העושה עירוב ומפרסמו תקלה איומה

מפורסמת דעתי שבדורנו זה איש או ארגון שמתחשבים אתו העושה עירוב וידוע שכו"ס [שכו"ס סוף] יתפרסם הדבר – ה"ו [היה זה] תקלה איומה, כי אי אפשר שלא יאדע ש"ק [=שבת קודש] אחד והעירוב פסול – וע"פ מנע כשיתרגלו פעמים אחדות בהוצאה בש"ק לא תועיל כל הכרזה והודעה שהעירוב נפסל ואסור וכו' שיפסקו להוציא. ואין לעשות עירוב אלא בסודיות.

My view is well known that in this generation if a person or organization that people consider (and respect) were to make an Eruv, and he knows that in the end it will become public knowledge – this is a terrible stumbling block.

(This is) because it is impossible that it will not occur even on a single Shabbos Kodesh that the Eruv will become invalid – and according to nature, once they will become accustomed a number of times to carry outdoors on Shabbos Kodesh, no kind of proclamation or announcement that the Eruv has been invalidated and it is forbidden to carry etc. will help to cause them to stop carrying (outdoors).

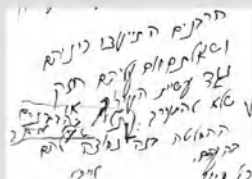
One should not make an Eruv except in secrecy.

האם להילחם נגד עשיית עירוב? הרבי: תלוי בהרבנים שעל אתר

After consulting amongst themselves, the rabbonim are asking if they should come out strongly against the Eruv, or should they not get involved?

[The decision regarding this] is dependent on the local rabbonim.

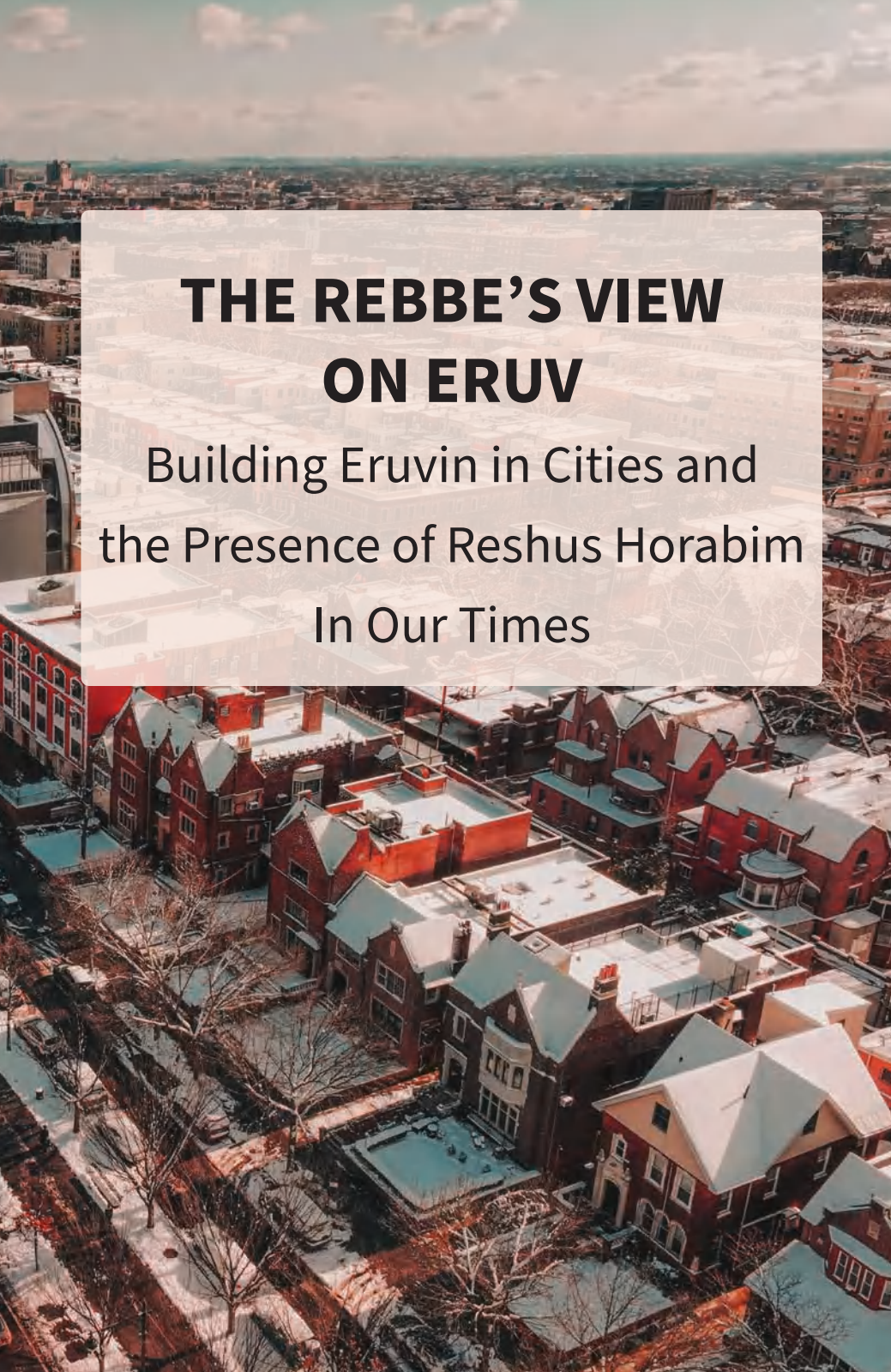
הרבנים התייעצו ביניהם וישאלתם אם עליהם חזק נגד עשיית עשיית העירוב או שלא להתערב? ההחלטה בזה: תלוי בהרבנים שעל אתר.

לבנות עירוב? הרבי: מה מכריחו להיכנס לזה?

לבנות עירוב – ידוע השקו"ט **ה מ ס ו ב כ ת** בזה, ומה מכריחו להכנס לזה!

[Regarding] building an eruv - The complicated halachic discussions regarding this are well known. What is forcing you to get involved?

An aerial photograph of a city, likely New York City, showing a dense urban landscape with various buildings and streets. A semi-transparent white rectangular box is overlaid on the center of the image, containing the title and subtitle text. The background image shows a mix of older brick buildings and more modern structures, with a clear view of the city extending to the horizon under a cloudy sky.

THE REBBE'S VIEW ON ERUV

Building Eruvin in Cities and
the Presence of Reshus Horabim
In Our Times